

(Райс, Ф., 2000). Юнаку та юнці доводиться орієнтуватися в різних професіях, що зовсім не просто, оскільки в основі розвитку ставлень до професій лежить не свій власний, а чужий досвід – інформація, одержана від батьків, друзів, знайомих, з телепередач тощо. Цей досвід, зазвичай, абстрактний, не пережитий, не вистражданий ними. Окрім того, необхідно правильно оцінити свої об'єктивні можливості – рівень навчальної підготовки, здоров'я, матеріальні умови сім'ї і, головне, свої здібності і нахили.

Висновки. «Я-концепція» є динамічною системою усвідомлюваних та неусвідомлюваних уявлень особистості про власне «Я» в поєднанні з емоційно-забарвленою оцінкою та поведінковою реакцією, чинником яких виступають уявлення про себе та їх оцінка. Основними механізмами формування «Я-образу» на періоді юності виступають: аналіз власного внутрішнього світу, порівняння себе з іншими, приписування бажаних якостей, привласнення думки інших про себе, аналіз власних вчинків. Виявлено, що основними детермінантами формування «Я-концепції» особистості юнацького віку є спілкування з друзями, коханою людиною та батьками.

Список використаної літератури.

1. Гуменюк, О.Є., (2002), Психологія Я-концепції, Економічна думка, Тернопіль, 186 с.
2. Татенко, В.О., (2006), Людина. Суб'єкт. Вчинок. Філософсько-психологічні студії, Либідь, Київ, 360 с.
3. Райс, Ф., (2000), Психологія підліткового і юношеского віку, Издательство «Питер», СПб, 656 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ОСОБИСТІСНОЇ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ

УДК 159.922

*Кузик В. П.,
студент спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»
Кузик М. О.,
викладач – методист
Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича*

Актуальність дослідження. Останніми десятиріччями у суспільстві відбуваються складні соціально – економічні зміни, що стають чинниками емоційної напруженості, зокрема тривожності у осіб підліткового віку.

В сучасній психологічній науці тривожність вивчається як багатоаспектний феномен. Зокрема, розрізняють терміни «тривога» (як

психічний стан) та «тривожність» (як властивість особистості). У психології прийнято розрізняти тривожність ситуативну та тривожність особистісну. Остання має хронічний характер і не пов'язана із особливостями ситуації (Р. Мей, З. Фрейд). Актуальним на сьогодні є дослідження проблем особистісної тривожності, які охоплюють питання її психодіагностики, психокорекції та психотерапії (В. Астапов, О. Захаров, Н. Імедадзе).

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнотеоретичні психологічні проблеми тривоги та тривожності досліджували: В. Астапов, О. Захаров, Е. Зетцель, К. Ізард, Н. Імедадзе, Л. Костіна, М. Левітов, Д. Леонт'єв, Р. Мей, Г. Прихожан, Ч. Спілбергер) та ін. Тривога може бути викликана внутрішнім конфліктом (О. Бодалев, Ю. Забродін, О. Захаров), недостатнім обґрунтуванням мети (Р. Найдиффер), передчуттям об'єктивних труднощів (В. Кисловська). Крім того, надмірна тривожність перешкоджає формуванню адаптивної поведінки, викликає поведінкову дезінтеграцію (В. Березін, В. Карандашев), гальмує особистісний розвиток, впливає на психічне та фізичне самопочуття, тісно пов'язана з провідними мотивами та потребами людини (Ю. Антонян, В. Астапов).

Незважаючи на значні термінологічні розходження та підходи щодо визначення видів тривожності, вчені сходяться на думці, що тривога є невід'ємною складовою існування людини, а її надмірні прояви призводять до особистісних дисгармоній, внутрішніх протиріч в образі «Я», супроводжуються емоційним дискомфортом, передчуттям небезпеки.

Термін «особистісна тривожність» використовується у якості стійкої характеристики особистості, як її властивість, що відображає потенційну схильність розцінювати різні ситуації як загрозові.

Мета дослідження – теоретично дослідити психологічні чинники особистісної тривожності у підлітковому віці.

Особистісна тривожність у підлітковому віці значною мірою зумовлюється психологічними чинниками (особистісними, адаптаційними, мотиваційними), а корекція особистісної тривожності підлітків можлива шляхом поєднання двох напрямків роботи: 1) зниження дії психологічних чинників її виникнення; 2) вироблення конструктивних форм поведінки у важких ситуаціях, підвищення емоційної компетентності засобами психокорекції (Варенич, Н., 2004).

Дослідники визнають велике значення у цьому віці спілкування, особливо з ровесниками. Стосунки з товаришами перебувають у центрі життя підлітка, багато в чому визначаючи решту аспектів його поведінки й діяльності.

Конфлікти в школі можуть призводити до поведінкових порушень, в основі яких часто лежить страх перед школою, боязнь знущань і образ. Причиною дезадаптації підлітка може бути дисгармонія в сім'ї, часті сварки, конфлікти, економічний стан батьків. У таких підлітків виявляють

порушення і відхилення соціальної поведінки. Їх початковим пунктом є порушення формування особистості, схильність до пригніченого настрою, занижена самооцінка, невпевненість в собі, висока тривожність. Тривожні симптоми підлітка це: втомлюваність, почервоніння, сором'язливість, вологі і холодні руки, порушення сну. Підліток стає полохливим, легко засмучується і важко переносить очікування; плаксивий, не любить братися за нову справу, відчуває невпевненість в своїх силах і боїться труднощів.

Прояви тривожності підлітків, можуть бути соматичними й поведінковими. Соматичні прояви стосуються змін у внутрішніх органах, системах організму дитини: прискорене серцебиття, нерівне дихання, тремтіння кінцівок, скутість рухів, підвищений тиск, розлади шлунка.

На поведінковому рівні прояви підвищеної тривожності ще більш різноманітні й непередбачувані. Вони можуть коливатись від повної апатії і безініціативності до демонстративної жорстокості підлітків. В цей період вибудовується самооцінка підлітка, тобто оцінка самого себе, своїх фізичних можливостей, власних якостей, своєї гідності та своїх недоліків й можливість визначити своє місце серед інших людей, також ступінь сприйняття себе ровесниками. Самооцінка є важливим регулятором поведінки, від неї залежать стосунки з оточуючими, критичність і вимогливість до себе, ставлення до своїх успіхів та невдач.

Висновки. Особистісна тривожність не сприяє підлітку у вибудові впевненості у своїх діях, розвитку позитивного світогляду, зумовленого отриманням задоволення від теплих, довірливих стосунків з іншими. Пошук шляхів зниження її є важливим завданням психологів.

Предметом подальших досліджень може стати експериментальне вивчення особистісної тривожності підлітків.

Список використаної літератури.

1. Вереніч, Н., (2004), Особливості тривожності сучасних підлітків, Психолог, №23-24, С. 41-42.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

УДК 376.1

*Куцоланська А. М.,
директор Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр»,
Шаргородської районної ради Вінницької області*

Актуальність теми дослідження. У сучасному суспільстві все актуальнішою стає проблема зростання кількості дітей з різними порушеннями розвитку: з мовною патологією, порушеннями опорно-рухового апарату, зору, слуху, інтелекту та ін.